دورنما

حمله حفتر به مواضع دولت وفاق ملی لیبی ساعاتی بعد از کنفرانس برلین

تأکید بر توافق آتش‌بس در کنفرانس برلین چندان معنایی نداشت. نیروهای حفتر که مستظهر به حمایت عربستان و امارات هستند، ساعاتی بعد از این کنفرانس به مواضع دولت وفاق ملی (تحت حمایت ترکیه) در جنوب طرابلس حمله کردند تا این کنفرانس که حتی سران دو طرف درگیری در این کشور هم در آن شرکت نداشتند و رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه هم آن را تمام نکرده رها کرده بود، بی‌ثمرتر به نظر برسد.

ساعاتی پس از کنفرانس بین‌المللی برلین درباره لیبی و حمایت از آتش‌بس، نیروهای دولت وفاق ملی لیبی از حمله نیروهای خلیفه حفتر به مواضع‌شان در جنوب طرابلس خبر می‌دهند. براساس گزارش الجزیره، دولت وفاق ملی به ریاست فائز السراج این حملات را نقض فاحش توافق آتش‌بس در لیبی خوانده است. الجزیره با بیان اینکه این حملات در منطقه صلاح‌الدین در جنوب طرابلس رخ داده است، گزارش کرد که نیروهای دولتی موفق شده‌اند حملات را دفع و مواضع خود را حفظ کنند.

کنفرانس برلین برای بررسی بحران لیبی عصر روز یک‌شنبه بدون حضور «فائز السراج» رئیس دولت وفاق ملی لیبی و «خلیفه حفتر» فرمانده نیروهای موسوم به «ارتش ملی لیبی» برگزار شد.

«آنگلا مرکل» صدراعظم آلمان شامگاه یک‌شنبه و در پایان کنفرانس برلین درباره لیبی گفت در این کنفرانس مسیر جدیدی ایجاد شد تا بارقه امیدی برای لیبی ایجاد شود. وی که در یک کنفرانس خبری صحبت می‌کرد، افزود: «کنفرانس برلین سهم بزرگی در حمایت از تلاش‌های سازمان ملل در لیبی به وجود آورد و هدف ما از این کنفرانس حمایت از طرح سازمان ملل است.» این در حالی است که رجب طیب اردوغان آلمان را به طور غیرمنتظره ترک کرد و به کشورش بازگشت.

بنا به گزارش رسانه‌های ترکیه، به نظر می‌رسد ترک ناگهانی اجلاس برلین درباره بحران لیبی واکنشی به متهم کردن علنی رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه درباره اعزام شورشیان سوری حامی کشورش به طرابلس برای حمایت از دولت فائز السراج، نخست‌وزیر وفاق لیبی باشد. روزنامه «خبر ۷» ترکیه نوشت: اردوغان بدون هیچ توضیحی محل برگزاری اجلاس سران در برلین را ترک کرد و به فرودگاه رفت. امانوئل ماکرون، رئیس‌جمهور فرانسه در این اجلاس شدیداً حضور نیروهای شورشی سوریه در خاک لیبی را مورد انتقاد قرار داد؛ موضوعی که تحت نظارت رجب طیب اردوغان در حال انجام است.

دیده‌بان حقوق بشر سوریه، نهاد وابسته به مخالفان سوری که دفتر آن در لندن است، فاش کرده است، تعداد مزدوران سوری که به طرابلس، پایتخت لیبی رفته‌اند در حدود ۲هزار و ۴۰۰ تن است و عملیات جذب آنها در مناطق تحت کنترل ترکیه در شمال سوریه ادامه دارد.

دیده‌بان حقوق بشر سوریه همچنین افشا کرده است، ترکیه برای جذب ۶هزار شورشی سوری در لیبی تلاش می‌کند که اکثر آنها در قالب جبهه النصره و دیگر گروه‌های تروریستی تندرو با نظام سوریه جنگیده‌اند.

در این رابطه یک منبع نزدیک به اردوغان نیز گفت، رئیس‌جمهوری ترکیه کنفرانس برلین را زودتر از موعد ترک نکرد بلکه در ضیافت شام بعد از کنفرانس شرکت نکرد. با این حال رجب طیب اردوغان روز دوشنبه در سخنانی اظهار داشت: ما تاکنون نیرویی به لیبی نفرستاده‌ایم و افرادی که در قالب نیرو به این کشور اعزام شده‌اند، تنها مستشاران و کسانی هستند که هدف‌شان آموزش نیروهای لیبی است. وی در ادامه گفت: اقدامات ما در خصوص لیبی، توازن در روند سیاسی را محقق کرد و ما به حمایت از این روند در عمل و مذاکرات ادامه خواهیم داد.

پرونده

اغتشاش در لبنان به منظور هدف قرار دادن بازوی مقاومت

گزارش‌هایی از وجود عناصر نفوذی و خرابکار در میان معترضان لبنانی در فضای متشنج میان ایران و امریکا این ارزیابی را تقویت کرده است که بازیگردانان این تحولات به منظور فلج کردن بازوی مقاومت تحت رهبری ایران، می‌کوشند افکار عمومی و عرصه سیاسی لبنان را به تحولات داخلی این کشور مشغول کنند.

در روزهای اخیر پس از یک دوره آرامش نسبی، لبنان بار دیگر ناآرام شد و برخی از تظاهرات‌کنندگان اموال عمومی و برخی مراکز و مؤسسات عمومی را تخریب کردند. یک‌شنبه شب معترضان و نیروهای امنیتی در اطراف ساختمان پارلمان در بیروت با هم درگیر شدند و پس از پنج ساعت درگیری و استفاده نیروهای امنیتی از گاز اشک‌آور، ماشین‌های آب‌پاش و گلوله‌های پلاستیکی که ۱۴۵ زخمی بر جای گذاشت، تظاهرات‌کنندگان ناچار به عقب‌نشینی از محل درگیری شدند.

■ وجود نفوذی‌ها در میان معترضان

شیوه عملکرد گروه‌هایی از معترضان از جمله غارت مغازه‌ها و مراکز تجاری باعث شد فضای اعتراضی به جوامنیتی تبدیل شود. نیروهای امنیتی به مدت چهار ساعت در وضعیت تدافعی قرار داشتند و طی این مدت حملات گروهی از معترضان در مقابل ورودی اصلی پارلمان در خیابان «بلدیه» را دفع کردند. پلیس ضد شورش هم به محل تجمع معترضان در مسیر منتهی به مقر پارلمان در میدان «الشهدا» بیروت اعزام شد و در نهایت درگیری‌هایی میان این نیروها و معترضان شکل گرفت که منجر به مجروح شدن شمار زیادی از دو طرف شد. شورای امنیت لبنان روز دوشنبه در جلسه‌ای که به ریاست میشل عون، رئیس‌جمهور این کشور برگزار شد، ضمن تأکید بر تأمین امنیت و تضمین سلامت معترضان، از همه نیروهای نظامی لبنان خواست از تخریب اموال عمومی به دست افراد نفوذی جلوگیری کنند. فرماندهان حاضر در جلسه شورای امنیت لبنان گزارش کردند که عده‌ای خرابکار در میان معترضان و تظاهرات‌کنندگان نفوذ کرده‌اند که دست به اعمال تخریبی علیه مراکز دولتی می‌زنند و به نیروهای نظامی و انتظامی حمله می‌کنند. در این جلسه، رئیس‌جمهور لبنان خواستار هماهنگی بیشتر میان نظامیان و نیز میان آنان با دادگستری و قوه قضائیه لبنان شد. از دیگر نکات حائز اهمیت در تحولات روز یک‌شنبه می‌توان به وجود یک روزنامه‌نگار در میان بازداشتی‌ها اشاره کرد. بنابر اعلام نیروهای امنیتی لبنان، وی صحنه‌هایی از تظاهرات بیروت را برای روزنامه صهیونیستی هاآرتص گزارش کرده بود. در تأیید اطلاعات نیروهای امنیتی، روزنامه القدس‌العربی اعلام کرد که سایت اینترنتی هاآرتص، صحنه‌های مستقیمی از درگیری‌ها در اطراف پارلمان لبنان میان تظاهرات‌کنندگان و نیروهای امنیتی را پخش کرده بود.

■ رجزخوانی صهیونیست‌ها در سایه اغتشاش

در سایه جو ملتهب لبنان، «اسحاق لیوانون»، سفیر پیشین رژیم صهیونیستی در مصر تهدید کرده که ممکن است سرنوشت سپهبد شهید قاسم سلیمانی برای سیدحسن نصرالله، دبیرکل حزب‌الله لبنان نیز تکرار شود. وی با اعلام اینکه کاخ سفید قصد دارد نیروهایی را برای حفاظت از سفارت خود به لبنان بفرستد اما ممکن است این نیروها مأموریت دیگری داشته باشند، گفت که نصرالله باید بیشتر احتیاط کند. حزب‌الله همچنان بر پیگیری مطالبات در فضایی خارج از خشونت تأکید دارد و خواستار استقرار هر چه سریع‌تر دولت است. شیخ نعیم قاسم، معاون دبیرکل حزب‌الله لبنان در واکنش به درگیری‌های اخیر در بیروت گفت که اعتراضی که شکل تعرض به خود بگیرد، آشوبی است که دنبال بحرانی‌تر شدن وضعیت است. وی تأکید کرد که حزب‌الله به تلاش‌های خود برای تشکیل هرچه سریع‌تر دولت ادامه می‌دهد تا وضعیت متشنج‌تر نشود. از سوی دیگر، الکساندر زاسپکین، سفیر روسیه در جریان دیدار با میشل عون، رئیس‌جمهور لبنان بر همبستگی روسیه با لبنان و ملت این کشور در شرایط کنونی لبنان تأکید کرد. وی پیش‌تر از تمایل روسیه برای تشکیل هرچه سریع‌تر دولت لبنان خبر داده و گفته بود، مسکو تلاش می‌کند لبنان را از بحران‌های خارجی دور نگه دارد.

خیابان‌های عراق بازهم شاهد اغتشاش است

آشوب امریکایی در عراق برای فرار از اخراج

گزارش یک

اعتراضات خیابانی عراق بعد از تصویب قانون اخراج نظامیان امریکا در پارلمان این کشور و در آستانه آماده شدن عراقی‌ها برای برگزاری تظاهرات میلیونی ضد امریکایی بار دیگر وارد فاز خونریزی و خشونت شده است. این اعتراضات که نقش آشکار امریکا در آن مشهود است، با هدف ایجاد آشوب در شهرهای مختلف عراق انجام می‌شود تا واشنگتن همچنان به حضور مخرب خود در این کشور ادامه دهد. چیزی که سازمان بدر عراق هم آن را تأیید کرده و گفته که هر بار عزم ملی علیه امریکا حاصل می‌شود، کشورش دچار آشوب و هرج و مرج می‌شود. تلاش برای احداث پایگاه جدید در اقلیم کردستان هم بخشی از پروژه تجزیه‌طلبانه واشنگتن است که با هدف انتقام از عراقی‌ها انجام می‌شود.

درحالی که عراق در چند هفته گذشته شاهد آرامش نسبی بود و اعتراضات در این کشور فروکش کرده بود، با مداخله امریکا و عمال منطقه‌ای آن بار دیگر خشونت‌ها در شهرهای مختلف از سر گرفته شده است. همزمان با پایان یافتن مهلت تعیین شده از سوی معترضان برای تعیین نخست‌وزیر جدید و عدم پاسخگویی مقامات حاکم به خواسته‌های‌شان، معترضان روز دوشنبه جاده بین‌المللی بغداد - ناصریه را بستند. به گزارش شبکه السومریه‌نیوز، همچنین معترضان چند جاده مهم ورودی و خروجی به پایتخت و نیز چند پل و خیابان شهر را بستند. بسیاری از استان‌های جنوبی نیز شاهد شدت تظاهرات بودند. در سماوه مرکز استان مثنی و ناصریه مرکز استان ذی‌قار و کوت مرکز استان واسط و بصره نیز تعدادی از خیابان‌ها بسته شد و دود ناشی از آتش زدن لاستیک‌ها در نقاط گوناگون شهرها دیده می‌شد. گروه‌های اغتشاشگر در برخی استان‌های جنوب و مرکز توانستند به طور نسبی جریان عادی زندگی را دچار اختلال کنند. در دیوانیه مرکز استان القادسیه نیز گروه‌های اغتشاشگر با آتش زدن لاستیک ورودی شهر را بستند. افراد نقاب‌پوش نیز برخی از نقاط شهر نجف و مقر نیروهای مقاومت در این شهر را به آتش کشیدند و در ادارات دولتی را جوش زدند. معترضان غربگرا که به «انقلابیون جوکری» معروف شده‌اند و مستقیماً از سفارت امریکا هدایت می‌شوند، برای برگزاری تظاهرات گسترده روز یک‌شنبه در بغداد و مناطق جنوبی عراق نیز فراخوان داده‌اند. گروه‌های اغتشاشگر روز دوشنبه را پایان مهلت تعیین شده برای طبقه سیاسی حاکم بر عراق برای شتاب در معرفی نخست‌وزیر جدید و برگزاری انتخابات زودهنگام اعلام کرده بودند.

تشدید خشونت‌ها و آشوب‌های عراق در روزهای اخیر پس از آن انجام می‌شود که پارلمان این کشور دو هفته پیش طرح خروج نیروهای امریکایی را تصویب کرد و به همین منظور، واشنگتن باز هم با تحریک معترضان و تشدید خشونت‌ها در عراق تلاش می‌کند از طرح خروج فرار کند. حسن شاکر، رئیس فراکسیون بدر در پارلمان عراق، روز دوشنبه از نقش امریکا در تشدید خرابکاری‌ها در جریان اعتراض‌های خیابانی در عراق انتقاد کرد. وی در گفت‌وگو با پایگاه خبری المعلومه، تصریح کرد: «امریکا از طریق آتش زدن مؤسسات و نهادهای دولتی و خصوصی در عراق به دنبال ایجاد هرج و مرج در این کشور است. واشنگتن با حمایت مالی هنگفت از ایادی خود که به جوکر امریکایی معروفند، به دنبال تداوم خرابکاری‌ها در جریان اعتراض‌های عراق است». شاکر توضیح داد: «برخی طرف‌های داخلی ارتباطات محکمی با امریکا دارند و با سوءاستفاده از جوانان عراق، به دنبال منحرف کردن تظاهرات‌های مسالمت‌آمیز و ایجاد اغتشاش مجدد در کشور همزمان با فراخوان تظاهرات میلیونی ضد امریکایی در عراق هستند». این نماینده پارلمان عراق هشدار داد: «هر بار تصمیمی ملی علیه امریکا اتخاذ می‌شود، کشور دچار تشدید تنش و ناآرامی و هرج و مرج می‌شود و این امر نشان می‌دهد که پشت پرده این حوادث امریکا قرار دارد». به گزارش شبکه المیادین، عادل الکرعاوی یکی از فرماندهان حشدالشعبی هم تشدید اعتراضات خشونت‌بار در بغداد و برخی استان‌های عراق را از چند روز پیش قابل پیش‌بینی خواند و گفت: «برخی طرف‌ها به دنبال ایجاد هرج و مرج در عراق قبل از برپایی تظاهرات میلیونی روز جمعه آتی هستند.»

امریکا حاضر نیست از عراق خارج شود و مقامات کاخ سفید مدعی هستند که خروج از عراق به معنای تقدیم این کشور به ایران است و سبب می‌شود گروه‌های حشدالشعبی دست برتر را به دست آورند. به همین خاطر، امریکا تلاش می‌کند با دامن زدن به اعتراضات و ایجاد ناامنی و بی‌ثباتی سیاسی در عراق، حضور طولانی مدت خود در این کشور را تثبیت کند.

■ خط‌دهی اعراب

کشورهای عربی منطقه هم که در تشدید خشونت‌ها در عراق در کنار واشنگتن ایستاده‌اند، برای موج جدید اعتراضات برنامه‌های ویژه‌ای تدارک دیده‌اند. شبکه امریکایی «الحره» روز دوشنبه طی یادداشتی با تیتر «تیک تاک ساعت، تاکتیک‌های موردانتظار تظاهرات‌کنندگان در عراق با اراده ضعیف ایران»، بار دیگر روی پروژه ایران‌ستیزی واشنگتن در ناآرامی‌های اخیر عراق متمرکز شد و با جهت‌دهی به اعتراضات خیابانی، اقدامات خرابکارانه جدید در عراق را پیش‌بینی کرد». در این گزارش آمده است: «با پایان مهلت معترضان عراقی به مقامات سیاسی این کشور، فراخوان‌های جدیدی برای برگزاری تظاهرات‌های ضد دولتی منتشر شده است».

شبکه اسکای‌نیوز عربی نیز دیروز به طور مشخص روی تشدید موج تظاهرات‌ها در عراق مانور داد و صرفاً به تشدید تدابیر امنیتی در بغداد پرداخت و بدون استناد به گزارش‌های رسمی یا غیررسمی، مدعی کشته و زخمی شدن شماری از معترضان خیابانی شد. شبکه‌های سعودی العربیه و الحدث نیز روی احتمال تشدید موج اعتراض‌های خیابانی در عراق متمرکز شدند و با تکیه بر تحلیل‌های کارشناسان خود از تشدید اعتراض‌ها و خشونت‌ها خبر دادند و تصاویری از درگیری میان نیروهای امنیتی و معترضان منتشر کردند و بدون توجه به بیانیه فرماندهی عملیات بغداد و توضیح آن درباره دستگیری اغتشاشگران و افراد نفوذی در تظاهرات‌های مسالمت‌آمیز، صرفاً، دستگیری خرابکاران را بزرگ‌نمایی می‌کنند. تلاش رسانه‌های غربی - عربی برای هدایت اعتراضات عراق، در حالی است که مردم این کشور برای تظاهرات میلیونی ضد امریکایی در روز جمعه آماده می‌شوند. مردم و جریان‌های سیاسی عراق و فرماندهان حشدالشعبی به امریکا هشدار داده‌اند که هر چه سریع‌تر باید خاک کشورشان را ترک کند.

■ پروژه تجزیه عراق

امریکا برای تحت فشار قرار دادن دولت عراق و در راستای اهداف تجزیه‌طلبانه خود، قصد دارد جای پای خود را در اقلیم کردستان تحکیم کند. صفاء‌الاعسم، کارشناس نظامی عراق روز دوشنبه گفت که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور امریکا در حاشیه کنفرانس داووس با مسعود بارزانی، رئیس حزب دموکرات کردستان عراق دیدار می‌کند. الاعسم در مصاحبه با پایگاه المعلومه گفت که هدف از این دیدار بررسی احداث بزرگ‌ترین پایگاه امریکایی در اربیل است. وی افزود: «امریکا برنامه‌ای برای خروج از عراق ندارد بلکه عملیات احداث دو پایگاه نظامی جدید در دشت نینوا و اربیل را آغاز کرده است». او همچنین گفت: «در این دیدار انتقال مقر فرماندهی نیروهای امریکایی در غرب آسیا به اربیل به عنوان اقدامی علیه دولت عراق و پارلمان آن مورد بررسی قرار خواهد گرفت». تصمیم واشنگتن برای احداث پایگاه‌های جدید برخلاف تصمیم پارلمان عراق برای خروج نیروهای امریکایی از این کشور است. کاخ سفید قصد دارد با این تصمیم برنامه تجزیه عراق را که از سال ۲۰۰۷ در دستور کار قرار داده است، عملی کند. امریکا در سال‌های اخیر تلاش‌های گسترده‌ای انجام داده است تا این پروژه ناتمام را عملی کند اما با درایت گروه‌های مقاومت و دولتمردان عراقی ناکام مانده است. همچنین اخباری افشا شده است که نشان می‌دهد نشستی برای تجزیه عراق در کشور امارات برگزار شده است. به گزارش سایت عربی ۲۱، عبدالخالق العزاوی، نماینده عراق از حزب طرح عربی گفت: «محمد الحلبوسی، رئیس پارلمان و تعدادی از نمایندگان و رؤسای فراکسیون‌ها در کشوری گردهم آمده و درباره موضوع تأسیس اقلیم سنی صحبت کردند». این نماینده گفت: «اوضاع سیاسی کشور و جنبش مردمی اجازه طرح این پروژه را نمی‌دهد، هرچند که قانون اساسی تأسیس اقلیم‌ها را تضمین می‌کند اما در شرایط حاضر صحبت در این باره مورد قبول کسی نیست. این مسئله تقسیم و تجزیه است.»

گزارش ۲

تذکر برجامی روس‌ها به اروپا

مسکو: این اروپا بود که اول تعهدات برجام را کاهش داد

اروپاییان در زمینه کاهش تعهدات برجامی ایران، یک گام به امریکا نزدیک شده‌اند. همین چند روز قبل بود که بوریس جانسون، نخست‌وزیر انگلیس از طرح ترامپ برای تغییر در برجام استقبال کرد و حالا هم بوریس جانسون، نخست‌وزیر بریتانیا و امانوئل ماکرون، رئیس جمهور فرانسه هرچند بر «پایبندی» خود به توافق هسته‌ای ایران تأکید می‌کنند ولی توافق کرده‌اند که پیشگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای، نیاز به تعریف یک برنامه بلندمدت دارد. کار به جایی رسیده که روس‌ها، با انتقاد از مکانیسم ماشه، به اروپاییان گوشزد کرده‌اند که این اروپا بود که ابتدا تعهدات اقتصادی ذیل برجام را زیر فشار امریکا کاهش داد.

«میخائیل اولیانوف» نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی مستقر در وین، دیروز با صریح‌ترین بیان ممکن، بهانه تروئیکای اروپایی برای فعال‌سازی مکانیسم حل اختلاف در توافق هسته‌ای ایران، موسوم به مکانیسم ماشه را زیر سؤال برد. اولیانوف در صفحه توئیتر خود نوشت: «تروئیکای اروپایی مکانیسم حل اختلاف را به دلیل کاهش تعهدات برجامی ایران کلید زدند. آنها فراموش کردند که این تروئیکای اروپایی بود که ابتدا تعهدات اقتصادی‌اش را زیر فشار امریکا کاهش داد.» او البته طرف‌های مختلف را خطاب قرار داده و گفته است: «اکنون زمان مناسبی برای دو طرف است که درباره گام‌های متقابل جهت کاهش نگرانی‌ها فکر کنند.» اروپاییان می‌گویند که فعال‌سازی مکانیسم ماشه لزوماً به معنای بازگشت تحریم‌های بین‌المللی ایران در شورای امنیت نیست. جوزف بورل، کمیسیونر سیاست خارجی اتحادیه اروپا گفته که این مکانیسم روندی است که در صورت طی کردن کامل مراحل، به بازگرداندن تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران منتهی خواهد شد ولی تأکید کرده است: «هدف مکانیسم حل اختلاف، یافتن راهکارها و بازگشت به پایبندی کامل در چارچوب برجام است. مسئله، اعمال تحریم نیست». دیپلمات‌های اروپایی هم ادعا می‌کنند که هدف فعال‌سازی مکانیسم ماشه، حفظ توافق هسته‌ای از طریق بحث و رایزنی با ایران برای بازگشت به تعهداتش ذیل برجام است، نه بازاعمال تحریم‌های سازمان ملل. با وجود این ادعای اروپاییان، نشانه‌هایی جدی از نزدیک‌تر شدن آنها به رویکرد امریکا در قبال ایران به چشم می‌خورد. هفته قبل بود که بوریس جانسون، نخست‌وزیر انگلستان با چرخشی جدی از برجام، گفت که «ما باید توافق ایران [برجام] را با توافق ترامپ جایگزین کنیم»، موضعی که البته در ایران به سرعت رد شد و حسن روحانی، رئیس‌جمهور گفت: «این آقای نخست‌وزیر در لندن، نمی‌دانم چه جوری فکر می‌کند که می‌گوید برجام را کنار بگذاریم و طرح ترامپی را اجرا کنیم، ترامپ جز نقض عهد و زیر پا گذاشتن قانون و مقررات بین‌المللی چه کاری کرده است؟» با این حال، دونالد ترامپ در یک توئیت با اشاره به پیشنهاد بوریس جانسون درباره تغییر برجام گفت: من موافقم!

حالا هم رایزنی‌ها بین طرف‌های اروپایی و امریکا در حال تشدید شدن است. مایک پمپئو، وزیر خارجه امریکا دیروز از فرصت حضور در کنفرانس برلین درباره لیبی برای رایزنی‌های ضد ایرانی با مقام‌های مختلف شرکت‌کننده در این نشست استفاده کرده و در یکی از این دیدارها با همتای آلمانی خود درباره «ضرورت مقابله با اقدامات تهاجمی و ثبات‌زدای ایران در خاورمیانه» صحبت کرده است. وزارت خارجه امریکا همچنین از رایزنی با جوزف بورل، کمیسیونر سیاست خارجی اروپا خبر داده و گفته است: «آنها (پمپئو و بورل) همچنین درباره هماهنگی ایالات متحده - اتحادیه اروپا درباره طیفی از چالش‌های جهانی از قبیل ضرورت مقابله با اقدامات تهاجمی و ثبات‌زدای ایران در خاورمیانه صحبت کردند.» یک سخنگوی دفتر نخست‌وزیری بریتانیا هم از طرح موضوع ایران در دیدار بوریس جانسون و امانوئل ماکرون در حاشیه نشست لیبی در برلین خبر داده و گفته که این دو رهبر «همچنین توافق کردند که برای پیشگیری ایران از دستیابی به سلاح هسته‌ای نیاز به تعریف یک برنامه بلندمدت وجود دارد.» به گفته این سخنگو دو طرف درباره «اهمیت تنش‌زدایی و همکاری با شرکای بین‌المللی برای یافتن راه‌حل سیاسی برای تنش‌های موجود» توافق کردند.

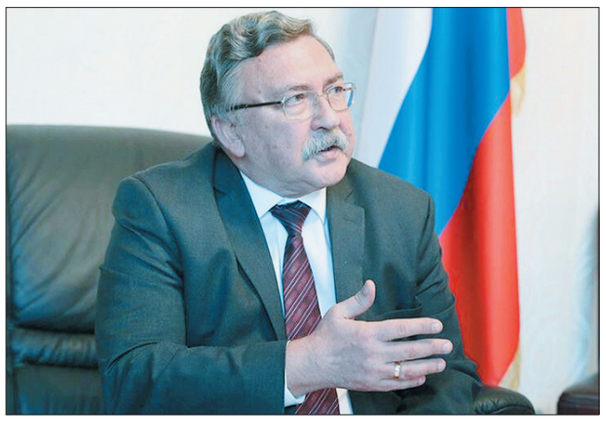

نگاه

رضا حجت

مردم لیبی قربانی منافع دیگران

وقتی طیفی از مردم و مخالفان معمر قذافی در سال ۲۰۱۱ با شورش در پی سرنگونی حکومت دیکتاتوری وی برآمدند، هیچ‌گاه فکر نمی‌کردند که باید چشم‌انتظار فرجی از خاک اروپا باشند تا ببینند نتیجه «کنفرانس برلین» با حضور کشورها و دولت‌های مداخله‌گر و منفعت‌دار در کشورشان، چه می‌شود. این جمله در دفاع از قذافی یا در مذمت شورش علیه دیکتاتوری نیست، بلکه برای آن است که درباره این موضوع بیشتر اندیشیده شود که در این منطقه بخش قابل توجهی از دلایلی که سبب می‌شود جامعه‌ای بالغ نشود، در بیرون از مرزهای آن است.

وقتی انقلاب‌ها در برخی کشورهای منطقه شکل گرفت و به برخی از کشورها سرزد، سعودی‌ها سعی کردند با فروپاشیدن هر حکومتی، یا دیکتاتور فراری آن را در ریاض سکونت دهند یا اینکه به هر شکل ممکن ساختار حکومت پیشین را بازسازی کنند. گام بعدی این بود که انقلابات را به سمتی پیش برده و مدیریت کنند که منافع خود را حفظ و منافع رقبای خود را هدف قرار دهند؛ رویکردی که نه تنها امریکا آن را هدایت می‌کرد و با پول‌های نفتی منطقه به پیش می‌برد بلکه عاملی شد تا دیکتاتورهای حامی خود را به این حاشیه امن برساند که حتی با وجود داعش، «فعلاً» حکومت‌شان پابرجاست. با این رویه انقلاب مصر و یمن قربانی شد و با عبور از بستر اجتماعی و مردمی «انقلاب علیه دیکتاتورها» و رفتن به سمت آشوب‌سازی صرف، آتش به جان سوریه و اکنون لبنان و عراق افتاده است. در این میان لیبی کشور و ملت قربانی بی‌چون و چرایی لقب گرفت که امریکا به همراه متحدان ناتویی و منطقه‌ای خود تصمیم گرفت، «فقط با ایجاد منطقه پرواز ممنوع» علیه اقدامات قذافی، به مردم لیبی کمک کند تا دست به انقلاب بزنند.

اما بعد از حذف قذافی، مرم نه تنها راه نجاتی نیافتند بلکه برای عبور از بحران مطلق ۱۰ ساله، اکنون نگاه‌شان را به کشورهایی دوخته‌اند که خود یکی از مهم‌ترین عوامل تنش‌آفرینی و جنگ در منطقه هستند. امریکا و اروپا که حتی در تقسیم منافع کشورهای منطقه بین خود اختلاف دارند، و در طول تاریخ چندصد ساله اخیر برای کنترل کشورهای منطقه با یکدیگر جنگیده‌اند، در حال حاضر خود را نیازمند طرح صلح در لیبی می‌بینند. البته در این میان نمی‌توان از دیگر کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای گذشت.

در بحران مداوم لیبی، امریکا هیچ پیکان جهت‌داری ندارد و هر طرف که منافع اقتصادی بیشتری عایدش شود همان را برمی‌گزیند. بنابراین جنگ و صلح برای واشنگتن فرقی ندارد. اروپا تنها از این منظر خواهان صلح است که نگران افزایش پناهجویان از مسیر مدیترانه به سرزمین خود در صورت تداوم جنگ و درگیری است. وگرنه منافع مردم لیبی و منطقه در این خواسته هیچ جایگاهی ندارد. در بین کشورهای منطقه دو رویکرد اخوانی و ضداخوانی در لیبی در حال مبارزه هستند. ترکیه و قطر با نگاه اخوان‌المسلمینی در کنار دولت وفاق ملی ایستاده‌اند و عربستان سعودی، مصر و امارات در مقابل اخوانی‌ها از حفتر حمایت می‌کنند. اما آنچه که بیش از همه جلب توجه کرده، تا حدود زیادی ایستادن روسیه در کنار حفتر و در مقابل ترکیه است. با توجه به اینکه طی سال‌های اخیر ترکیه به دلایل مختلف با غرب فاصله گرفته و به سمت روسیه گرایش پیدا کرد، رودرو شدن این دو در لیبی، هم مسئله را پیچیده می‌کند و هم اینکه امریکا و اروپا را تا حدودی خوشحال. تنها مشکل اروپا از اینکه نمی‌تواند از این جریان بهره‌برداری کند این است که افروخته شدن جنگ، تبعات سنگینی برای خودش دارد. امریکا نیز با دولت ترامپ تنها به یک پول‌شماری تبدیل شده که هر اتفاقی بیفتد، این دستگاه باید کار خودش را بکند، چه با صلح و چه با جنگ. در چنین شرایطی برلین میزبان صلحی بود تا طی آن نتیجه «منفعت‌محور همه‌جانبه‌ای» فارغ از منافع مردم لیبی برشمرده شود. چشم‌انداز تحولات لیبی نشان می‌دهد که روسیه سعی می‌کند تنش‌ها را در لیبی فروبکاهد، تا در ادلب سوریه، به نتیجه ملموس‌تری با آنکارا برسد. سیاستی که می‌تواند خواسته‌های سعودی‌ها را در لیبی با مشکل مواجه کرده، دخالت‌ها و ترورهای دولتی آنها را افزایش دهد، اما همزمان اروپا را راضی نگه دارد. در این میان تنها چیزی که می‌تواند نصیب مردم لیبی شود این است که به خاطر برآورده شدن منافع «دیگران» لیبی به احتمال به سمت صلح شکننده پیش برود تا آنها نیز کمی در آرامش زندگی کنند. اما آیا ژنرال حفتر تنها با کنفرانس و گفت‌وگو عقب می‌نشیند؟

اخبار کوتاه

■ شرط لندن برای عادی‌سازی روابط با مسکو

سخنگوی دفتر نخست‌وزیری انگلیس گفت: «بوریس جانسون، نخست‌وزیر انگلیس با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه در حاشیه نشست برلین درباره لیبی دیدار کرد و دو طرف به بررسی ضرورت رسیدگی به مسائل امنیتی در لیبی، ایران، سوریه و عراق پرداختند». به گزارش خبرگزاری رویترز، جانسون در این دیدار به پوتین گفت، تا زمانی که روسیه به فعالیت بی‌ثبات‌سازی خود که تهدیدهای امنیتی هستند پایان ندهد، روابط بین دو کشور عادی نمی‌شود. سخنگوی دفتر نخست‌وزیری انگلیس در بیانیه‌ای اعلام کرد: «جانسون صراحتاً گفت که هیچ تغییری در موضع لندن درباره حمله با تسلیحات شیمیایی در سالزبری و تلاش برای قتل افراد بی‌گناه در خاک انگلیس ایجاد نشده است. او همچنین گفت، چنین اقدامی نباید بار دیگر تکرار شود.»

■ اعتراض کنگره به طرح کاهش نیروها در آفریقا

دموکرات‌ها و جمهوریخواهان ارشد کمیته سرویس‌های مسلح مجلس نمایندگان امریکا به قانونگذاران متعددی پیوستند که خواستار توقف برنامه کاهش ۶ تا ۷هزار تنی نیروهای امریکایی در آفریقا هستند. به گزارش پایگاه خبری هیل، آدام اسمیت، رئیس کمیته سرویس‌های مسلح مجلس نمایندگان و مک تورنبری، یکی از اعضای ارشد این کمیته در نامه‌ای به مارک اسپر، وزیر دفاع امریکا نوشتند: «کاهش سرمایه‌گذاری ما در این حوزه در حال حاضر می‌تواند به نیاز به سرمایه‌گذاری چند برابری امریکا در آینده بینجامد». نامه اسمیت و تورنبری و تعدادی از نمایندگان کنگره، اسپر را برای بررسی دقیق پیامدهای منفی کاهش نیروهای امریکایی در آفریقا به عنوان تهدید افراط‌گرایی خشونت‌آمیز و تروریسم در این قاره تحت فشار قرار می‌دهد.

■ ترامپ: روابط خوب با روسیه و چین به نفع امریکاست

رئیس‌جمهور امریکا گفت که واشنگتن باید روابط خوبش با مسکو و پکن را حفظ کند چون به نفع امریکا است. به گزارش خبرگزاری تاس، دونالد ترامپ گفت: واشنگتن هرگز به دیگر کشورها اجازه نمی‌دهد روابط را به نفع خود مورد استفاده قرار دهند. ترامپ تأکید کرد: داشتن روابط خوب با چین و روسیه و همچنین سایر کشورها برای امریکا مزیت به همراه دارد اما نمی‌خواهیم دیگران از ما استفاده کنند.

■ کوچ اجباری هزاران عربستانی به دستور بن‌سلمان

دولت سعودی قصد دارد در راستای اجرای پروژه «شهر نئوم» در شمال غرب عربستان، هزاران نفر را از خانه و زمین‌های خود بیرون کند. به نوشته وبگاه مرآه الجزیره، اعضای قبیله «حویطات» در شمال غرب عربستان این روزها در بیم تصمیم دولت سعودی برای اخراج اجباری آنها از خانه و زمین‌های‌شان هستند. به گفته منابعی در داخل این قبیله، دولت می‌خواهد زمین‌های‌شان را بدون پرداخت پول یا جایگزینی از آنها سلب کند. اعضای قبیله «حویطات» در شبکه‌های اجتماعی به طور گسترده به این طرح اعتراض کرده و با درج هشتگ حویطات ضد کوچ اجباری - نئوم ۳، اعلام کردند که به هیچ وجه از زمین‌های خودشان دست نخواهند کشید. آنها همچنین از اینکه مقامات به خواسته‌های‌شان بی‌توجهی می‌کنند و رسانه‌های رسمی صدای اعتراض‌شان را منعکس نمی‌کنند ابراز انزجار کردند.